

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Одеська морська академія»
Кафедра філософії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідуючий відділом

докторантури та аспірантури

к. т. н., доц. Волков О. М.

серпень 2020 року

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ВИКЛАДАННЯ І НАВЧАННЯ В СУЧАСНІЙ ВИЩІЙ ОСВІТІ»

Рівень вищої освіти Третій рівень освіти

Ступінь вищої освіти / Освітньо-кваліфікаційний рівень – «Доктор філософії»

Галузь знань 27 Транспорт

Спеціальність 271 Річковий та морський транспорт

Освітня програма «Навігація, морська інженерія та безпека судноплавства»

Кафедра філософії

Кафедра суднової електромеханіки та електротехніки

2020 рік

Силабус розроблений відповідно до освітньо-професійної програми підготовки докторів філософії та робочої програми навчальної дисципліни «Викладання і навчання в сучасній вищій освіті».

Розробники: д. т. н., проф. В. М. Захарченко, к. психол. н., доц. В. П. Натаров

Силабус схвалено на засіданні кафедри філософії

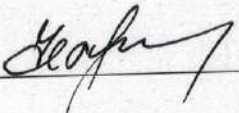
Протокол від « 26 » серпня 2020 р. №1

Завідувач кафедри І. А. Доннікова

Секретар кафедри О.М. Шевчук

Силабус схвалено на засіданні кафедри суднової електромеханіки та електротехніки

Протокол від «26» серпня 2020 р. № 1

Завідувач кафедри М. Й. Муха

Секретар кафедри А. О. Дранкова

Протокол від «26» серпня 2020 р. № 1

Силабус розроблений згідно з гарантією освітньо-наукової підготовки докторів філософії та і. н., доц. Сигала С.В.

Силабус курсу «Викладання та навчання в сучасній вищій освіті»

Кафедра філософії

Рік навчання - I, семестр - I

Кількість кредитів ЄКТС – 2

Мова навчання – українська

Керівники курсу:

Викладач	Натаров Віктор Петрович, к. психол. н., доцент кафедри філософії
Профайл викладача	http://moodle.onma.edu.ua/user/profile.php?id=124
Контактний телефон	+38095-066-15-32
E-mail:	natarovvip@gmail.com
Сторінка курсу в СДД НУ «ОМА»	http://moodle.onma.edu.ua/grade/report/overview/index.php
Консультації	Очні консультації : понеділок 13:30 – 15:00 (кафедра філософії, I корпус, каб. 218)

Викладач	Захарченко Вадим Миколайович, д. т. н., професор, проректор з науково-педагогічної роботи
Профайл викладача	http://supporthere.org/users/vadym-zakharchenko https://www.linkedin.com/in/vadym-zakharchenko-73500757 https://onma.academia.edu/VadymZakharchenko http://moodle.onma.edu.ua/user/profile.php?id=87
Контактний телефон	+380487283157
E-mail:	zvn@onma.edu.ua
Сторінка курсу в СДД НУ «ОМА»	http://moodle.onma.edu.ua/
Консультації	Очні консультації: середа з 13.30 – 14.30 аудиторія 402, корпус 7

Опис дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Викладання і навчання в сучасній вищій освіті» є засвоєння аспірантами педагогічних закономірностей управління пізнавальною діяльністю здобувачів та методології самореалізації як науковця у процесі викладання в закладах вищої освіти; ознайомлення здобувачів наукового ступеня доктора філософії з основними цілями і принципами Болонського процесу, основними інструментами Європейського простору вищої освіти (ЄПВО) та особливостями їх впровадження в системі вищої освіти України.

Мова навчання – українська.

Статус дисципліни – обов'язкова.

Навчальна дисципліна забезпечує набуття перелічених нижче компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.

Компетентності:

ЗК2. Соціальна відповідальність за результати власної наукової діяльності та за об'єктивність аналізу результатів наукової діяльності інших.

ЗК3. Саморозвиток і самовдосконалення протягом життя, відповідальність за якість навчання інших.

Програмні результати навчання:

ПРН2. Знання та розуміння загальних принципів Етичного кодексу вченого України та досвід їх застосування у науковій та викладацькій діяльності.

ПРН5. Знання та розуміння принципів педагогіки, психології та методології викладання у вищій освіті, а також основних принципів, тенденцій та інструментів Європейського простору вищої освіти.

Кількість кредитів – ЄКТС 2

Форма підсумкового контролю – **екзамен**

Заплановані результати навчання.

Успішне завершення програми навчальної дисципліни «Викладання і навчання в сучасній вищій освіті» передбачає здобуття аспірантом наступних результатів навчання:

1. Знання етичних норм дослідницької праці в процесі науково-педагогічної діяльності та методології самореалізації у навчальному процесі;
2. Знання структури процесу навчання у закладах вищої освіти та педагогічних факторів, які впливають на взаємовідносини викладача і курсантів;
3. Знання новітніх технологій застосування активних методів навчання та особливостей підготовки і проведення всіх видів аудиторних занять
4. Знання методик саморозвитку і самовдосконалення протягом життя.
5. Знання основних цілей (завдань), інструментів, принципів та положень Болонського процесу та Європейського простору вищої освіти.
6. Уміння ідентифікувати рівні і ступені вищої освіти, академічні та професійні кваліфікації з використанням рамок кваліфікацій.
7. Уміння формувати робочі програми навчальних дисциплін.
8. Знання та розуміння основних складових зовнішнього та внутрішнього забезпечення якості вищої освіти.
9. Уміння зрозуміло та недвозначно доносити результати дослідження та власні висновки з використанням різних засобів, у тому числі медійних.

Політика курсу і цінності

Курс забезпечує загально-теоретичну підготовку аспірантів у галузі викладання і навчання у вищій школі, розвиток і формування навичок та вмінь, які дозволяють підготувати і проводити навчальні заняття з профільних дисциплін, здійснювати діагностику психологічних і характерологічних особливостей, рівень розвитку пізнавальних процесів і емоційно-вольової сфери особистості в управлінні учбово-пізнавальної діяльності здобувачів.

Вимоги викладача

Для успішного засвоєння курсу і досягнення високого освітнього результату є обов'язковим відвідування занять і виконання усіх завдань. У разі відсутності на занятті (у зв'язку із професійною діяльністю або інших поважних причин) завдання виконуються самостійно с подальшим захистом. Враховуючи специфіку професійної діяльності аспірантів, можливе навчання онлайн або змішане.

Аспіранти, які не з'явилися на контрольні заходи без поважних причин, вважаються такими, що одержали незадовільну оцінку (Fх).

Структура курсу

Назви розділів і тем	Навчальне навантаження (години)							
	Денна форма навчання				Заочна форма навчання			
	Кількість аудиторних годин	Лекції	Практичні (семінарські)	Лабораторні роботи	Кількість аудиторних	Лекції	Практичні (семінарські)	Лабораторні роботи
Розділ 1. Педагогічний процес у ЗВО								
Тема 1. Методологія процесу навчання у інформаційній парадигмі освіти.	2	1	1		2	2		
Тема 2. Інноваційно – випереджувальна характеристика педагогічного процесу у закладі вищої освіти.	1	1			1		1	
Тема 3. Сучасні інноваційні форми та методи навчання у вищій школі.	1	1			1		1	
Тема 4. Технологія підготовки та методика проведення аудиторних форм занять.	2	1	1		2	1	1	
Тема 5. Колектив здобувачів, як об'єкт педагогічного впливу.	2	1	1		2	2		
Тема 6. Методика самовдосконалення викладача вищої освіти.	2	1	1		2	1	1	
Розділ 2. Розділ 2. Основні принципи, тенденції та інструменти Європейського простору вищої освіти.								

Тема 1. Основні завдання, принципи та етапи формування Європейського простору вищої освіти. Документи та основні положення Болонського процесу	1	1			1	1		
Тема 2. Рівні та ступені вищої освіти. Освітні та професійні кваліфікації. Рамки кваліфікацій	3	1	2		3	1	2	
Тема 3. Нормативно-правова база реформування вищої освіти України відповідно до принципів Болонського процесу. Забезпечення якості вищої освіти	2	2			2	2		
Тема 4. Формування робочих програм навчальних дисциплін	4	2	2		4	2	2	
Всього аудиторних годин	20	12	8		20	12	8	
Самостійна робота (години)	40				40			
Загальний обсяг годин навчальної дисципліни	60				60			

5. Завдання для самостійної роботи

- опрацювання лекційного матеріалу;
- самостійне опрацювання всіх розділів навчальної дисципліни;
- підготовка до практичних занять.

6. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом.

7. Методи контролю.

Контроль навчальних досягнень здійснюється у вигляді поточного та семестрового контролю. Форма семестрового контролю – екзамен.

8. Схема оцінювання

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ЗВО	Критерії оцінювання
відмінно	A	Аспірант виявив всебічні системні й глибокі знання навчального матеріалу і вміння вільно виконувати передбачені програмою завдання, ознайомлені з основною і додатковою літературою, засвоїв взаємозв'язок основних категорій та понять з дисципліни, усвідомлює значення наукових знань для організації педагогічного процесу та науково-педагогічної діяльності викладача, творчо використовує їх при розв'язанні ситуаційних психолого-педагогічних завдань.

добре	B	Аспірант виявив повне знання навчального матеріалу, успішно виконав передбаченні програмою завдання, засвоїв рекомендовану і основну літературу, засвідчив системні знання з викладання і навчання і здатний до їх самостійного поповнення та оновлення під час подальшої навчальної роботи і професійної діяльності.
добре	C	Аспірант виявив повне знання навчального матеріалу, успішно виконав передбаченні програмою завдання, засвоїв рекомендовану і основну літературу, засвідчив системні знання з дисципліни і здатний до їх самостійного поповнення та оновлення під час подальшої навчальної роботи і професійної діяльності. Одночасно він допустив несуттєві неточності, пропуски, помилки які не зміг самостійно виправити
задовільно	D	Аспірант виявив часткові знання основного навчального матеріалу, частково впорався із виконанням передбачених програмою завдань, ознайомлен із частиною рекомендованої літературою, але допустив суттєві помилки на практичних заняттях.
задовільно	E	Аспірант виявив незначні знання основного навчального матеріалу в обсязі, потрібного для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією, частково впорався з виконанням передбачених програмою завдань, не ознайомлений із більшою частиною рекомендованої літератури, допустив суттєві помилки на практичних заняттях, які зміг виправити за допомогою викладача.
незадовільно	Fx	Аспірант виявив значні упущення в знаннях основного навчального матеріалу, допустивши принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, не ознайомлений з основною літературою; відсутні знання з розділу викладання, або їх недостатньо для продовження навчання чи початку професійно-педагогічної діяльності.

Вимоги до заліку

Залік проводиться у формі співбесіди з викладачем, в ході якої аспірант має продемонструвати набуті психолого-педагогічні знання навчального матеріалу дисципліни, навички підготовки та проведення різних видів навчальних занять, розробляти навчальні та навчально-методичні матеріали, використовувати методики психодіагностики особистості.

Оцінювання відбувається на основі контролю з урахуванням відвідування занять, роботи на практичних заняттях, якості самостійної роботи.

9. Питання до заліку

з дисципліни «Викладання і навчання в сучасній вищій освіті» для аспірантів денної та заочної форми навчання.

1. Викладач, як суб'єкт науково-педагогічної діяльності.
2. Розвиток комунікативних умінь і навичок майбутніх викладачів.
3. Розвиток організаторських здібностей майбутніх викладачів.
4. Суб'єктність, як інтеграційна особливість особистості педагога.
5. Мовленнєва культура майбутнього фахівця і передумови її формування.
6. Моє бачення шляхів підвищення якості вищої освіти.
7. Мотивація навчання здобувачів освіти, її види та розвиток у процесі навчання.
8. Розвиток у здобувачів освіти готовності до майбутньої професійно-трудової діяльності.
9. Психолого-педагогічна модель викладача вищої школи та шляхи її формування.

10. Педагогічна культура як складова професіоналізму викладача.
11. Педагогічні особливості засвоєння здобувачам освіти навчального матеріалу з природничо-математичних дисциплін.
12. Психологічна діагностика розвитку педагогічних здібностей майбутнього викладача.
13. Здобувач освіти як суб'єкт навчально-професійної діяльності.
14. Роль психолого-педагогічної підготовки майбутнього викладача вищої школи.
15. Самовиховання і саморозвиток майбутніх фахівців з вищою освітою.
16. Розвиток самостійного творчого мислення здобувачів освіти у процесі навчання.
17. Індивідуальний стиль навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти та його формування.
18. Шляхи формування педагогічної майстерності і підвищення рівня професіоналізму викладача вищої школи.
19. Професійно-педагогічне спілкування у вищій школі.
20. Позиція викладача в навчально-професійній взаємодії зі здобувачами освіти (розуміння, визнання і прийняття здобувача освіти).
21. Педагогічний конфлікт у взаєминах «здобувач - викладач», його особливості, причини виникнення та моделі конструктивного розв'язання.
22. Педагогічний конфлікт у взаєминах «викладач - академічна група», його особливості, причини виникнення та моделі конструктивного розв'язання.
23. Розвиток організаційної культури майбутнього фахівця.
24. Основні завдання та принципи Болонського процесу.
25. Основні документи Болонського процесу.
26. Рівні та ступені вищої освіти.
27. Європейські цикли вищої освіти. Дублінські дескриптори: (назви дескрипторів).
28. Європейська рамка кваліфікацій для навчання впродовж життя: кількість рівнів та система дескрипторів.
29. Національна рамка кваліфікацій України: кількість рівнів, система дескрипторів.
30. Загальні принципи формування робочих програм навчальних дисциплін.

10. Рекомендована література

Основна

1. Болубаш Я.Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти.-К.: Компас, 2017. 213 с.
2. Навчальний процес у вищій педагогічній школі / За ред. акад. О. Г. Мороза – К.: Фенікс, 2017 – 512с.
3. Курлянд З.Н. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. / З.Н. Курлянд, Р.І. Хмельюк, А.В. Семенова, І.О. Бартенєва, І.М. Богданова. – 3-є вид., переробл., доповн. – К.: знання, 2017. – 495 с.
4. Нісімчук А.С., Падалка О.С., Шпак О.Т. Сучасні педагогічні технології: Навчальний посібник. – К.: Видавничий центр «Просвіта»; Пошуково-видавниче агентство «Книга Пам'яті України», 2020. – 368 с.
5. Слєпкань З. І., Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі. – К.: Вища школа, 2005 – 240с.
6. Правові засади реалізації Болонського процесу в Україні: монографія / Колектив авторів: Бугров В., Гожик А., Жданова К., Зарубінська І., Захарченко В., Калашнікова С., Козієвська О., Линьова І., Луговий В., Оржель О., Рашкевич Ю, Таланова Ж., Шитікова С.; за заг. ред. В. Лугового, С. Калашнікової: К. - ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014, 156 с.
7. Захарченко В.М., Журавльова Ю.О., Журавльов Т.О., Гусева С.О. Україна у світовому освітньому просторі початку ХХІ століття. – Одеса: ОНМА, 2007. – 268 с. (Укр.)
8. Журавський В.С. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти: науково-методичне видання.-К.: Політехніка, -2003.

9. Степко М.Ф. Болонський процес і навчання впродовж життя. Монографія. НТУ , «ХПІ», -2004 с.
10. Степко М.Ф. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу: у 2-х ч. -К.:Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2008.-173 с.
11. Національний освітній глосарій: вища освіта. Друге видання, перероблене і доповнене / Довідкове видання // В.М. Захарченко, С.А. Калашнікова, В.І. Луговий, А.В. Ставицький, Ю.М. Рашкевич, Ж.В. Таланова. - Київ, ТОВ «Видавничий дом «Плеяда»», 2014. – 99
12. Болонський процес у фактах і документах/ Упорядники Степко М.Ф., Болюбаш Я.Я., Шинкарук В.Д., Грубінко В.В., Бабин І.І.. Київ - Тернопіль: Вид-во ТДПУ ім.В.Гнатюка, 2003. - 52 с.

13. Допоміжна:

14. Драчук А. Соціально-психологічний портрет студентів за роки становлення України як самостійної держави // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2009. - №4. – с. 84-86.
15. Жигайло Н. Психологічні проблеми адаптації студентів-першокурсників і шляхи їх вирішення // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2014. - №4. – с. 107-112.
16. Конопкин О.А. Общая способность к саморегуляции как фактор субъективного развития // Вопросы психологии. – 2017. – №2. – с. 128-135.
17. Натаров В.П. Викладання і навчання: психолого-педагогічний аспект: навч. посіб./ В.П. Натаров. – Одеса: НУ «ОМА», 2019, - 164 с.
18. Научитель Е. Адаптація студента в вузе // Практична психологія та соціальна робота. – 2018. - №7. – с. 21-23.
19. Подоляк Л. Г. Психологія раннього юнацтва // Психологічна газета. – 2014. - №18. – с. 28-31.
20. Попелюшко Р. П. Аналіз вивчення проблеми формування самооцінки студентської молоді // Практична психологія та соціальна робота. – 2006. - №2. – с. 47-52.
21. Поторій Я. І. Особливості ціннісно-мотиваційної сфери студента // Практична психологія та соціальна робота. – 2017. - №2. – с. 36-39.
22. Лісабонська конвенція (Конвенція про визнання кваліфікацій з вищої освіти в європейському регіоні) https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_308#Text
23. The Bologna Declaration of 19 June 1999 http://www.ehea.info/media.ehea.info/file/Ministerial_conferences/02/8/1999_Bologna_Declaration_English_553028.pdf
24. Sorbonne Declaration 1998 <http://www.ehea.info/page-sorbonne-declaration-1998>
25. Комюніке конференції міністрів вищої освіти Європи (Берлін, 19 вересня 2003 року) – https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_754#Text
26. ECTS User's Guide https://ec.europa.eu/assets/eac/education/ects/users-guide/docs/ects-users-guide_en.pdf
27. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (укр.)
28. https://enqa.eu/indirme/esg/ESG%20in%20Ukrainian_by%20the%20British%20Council.pdf
29. Закон України «Про освіту» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
30. Закон України «Про вищу освіту» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
31. Національна рамка кваліфікацій <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text>
32. В.М. Захарченко, В.І. Луговий, Ю.М. Рашкевич, Ж.В. Таланова. Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації / Київ, ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014 – 120 с.
33. Базовані на дослідженнях викладання і навчання в Європейському просторі вищої освіти / В. Луговий, В. Захарченко, В. Ткаченко // Педагогічна газета. – 2018. – травень-червень. – № 3. – С. 3

34. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу (документи і матеріали 2003 - 2004 рр.)/ За ред. В.Г. Кременя, авт. кол.: Степко М.Ф., Болубаш Я. Я., Шинкарук В. Д., Грубінко В. В., Бабин І.І. - Київ - Тернопіль: Вид-во ТДПУ, 2004. - 147 с.
35. Ван дер Венде М.К. Болонская декларация: расширение доступностей повышение конкурентоспособности высшего образования в Европе // Высшее образование в Европе. -2000. - Том XXУ.-№ 3.
36. Долженко О.В. Сорбонская и Болонская декларации: Информация к размышлению... // Вестник высшей школы: Аіта таїег. -2000. -№ 6.
37. Журавський В.С., Згуровський М.З. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти. - К.: ІІЦ «Видавництво «Політехніка», 2003. - 200 с.
38. Кремень В.Г. Болонский процесс: сближение, а не унификация//Зеркало недели. - № 48(473). -13-19 декабря 2003.
39. Матеріали науково-практичного семінару „Кредитно-модульна система підготовки фахівців у контексті Болонської декларації". Львів, 21-23 листопада 2003. - Львів: «Львівська політехніка». -Ніс.
40. Рамка кваліфікацій у сфері наук про навколишнє середовище. В.М. Захарченко та інші. – Одеса: НУ «ОМА», 2017. – 32 с.
41. Рамки кваліфікацій у Європейському освітньому просторі. Навчально-методичний посібник / В.М. Захарченко, М. В. Міусов, Д. Г. Парменова // Проект 544524-TEMPUS-1-2013-1-PL-TEMPUS-SMHES - Одеса: НУ «ОМА», 2017. – 88 с.
42. В.М. Захарченко, Н.І. Тимошенко. Розроблення і впровадження рамок кваліфікацій та стандартів вищої освіти у сфері наук про навколишнє середовище в Україні: аналітичний огляд. / Проект 544524-TEMPUS-1-2013-1-PL-TEMPUS-SMHES - Одеса: НУ «ОМА», 2017. – 100 с.

11.Інформаційні ресурси в інтернеті

1. <http://lib.onu.edu.ua/> - бібліотека ОНУ ім. І.І. Мечнікова
2. <http://www.ognb.odessa.ua/> - бібліотека імені Горького
3. <http://www.nbu.gov.ua/> - бібліотека імені В. Вернадського
4. <http://lib-gv.univ.kiev.ua/> - бібліотека імені Максимовича, КНУ
5. <http://www.filosof.com.ua/> - Інститут філософії ім. Г. Сковороди
6. <http://www.biblioteka.org.ua/> - Українська електронна бібліотека
7. <http://www.dissercat.com/> - Научная электронная библиотека диссертаций и авторефератов
8. <https://mon.gov.ua/>
9. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF>
10. ECTS information https://ec.europa.eu/assets/eac/education/ects/users-guide/index_en.htm
11. <https://naqa.gov.ua/>